

POSUDEK NA DIPLOMOVOU PRÁCI

DVĚ TVÁŘE ZOO,

vnímání zoologických zahrad z pohledu jejich příznivců a odpůrců

Bc. Lenka Tempírová, Fakulta humanitních studií UK

Posudek zpracoval: RNDr. František Šusta, PhD., Zoologická zahrada HMP

Předložená diplomová práce ze široka hodnotí pozitiva i negativa zoologických zahrad, které se v současné době z původních „zvěřinců“ mění nejen na vědecko vzdělávací, ale i kulturní a ochránářské instituce, pevnou součástí moderní společnosti. S roustoucí rolí a záběrem zoologických zahrad vzniká pochopitelně i mnoho způsobů, jakými veřejnost na zoo jako takové nahlíží. Práce obsahuje 145 číslovaného textu včetně citací, součástí textu je i 17 tabulek a 15 grafů.

Práce je členěna na teoretickou část, kde autorka analyzuje dostupnou literaturu, a část praktickou, zabírající se výsledky vlastního dotazníkového šetření. Dotazníkový průzkum diplomantka soustředila nejen na běžná návštěvníky a příznivce zoo, ale cíleně k šetření vyhledala i zástupce odpůrců zoologických zahrad. Na základě dotazníků pak statisticky ověřuje osm hypotéz pro návštěvníky zoo a celkem 16 hypotéz pro všechny respondenty. Zvolený metodický postup považuji za adekvátní a počet respondentů dotazníkového šetření za dostačující, zvláště pokud uvážíme poměrně velký počet odpůrců zoo, které jistě nebylo snadné sehnat. Ačkoliv si ze své profese netroufám hodnotit vědecký přínos práce humanitním studiím, rozhodně ji spatřuji jako přínosnou zpětnou vazbu pro samotné zoologické zahrady. Je pravdou, že řada zoologických zahrad si na vlastní náklady dělá průzkumy mínění návštěvníků či jejich složení z hlediska věku, bydliště, motivací atd. Předložená diplomová práce je výjimečná jednak vysokým zastoupením odpůrců zoo a také volbou otázek, které se v podobných šetřeních obvykle neobjevují a přitom, jak výsledky napovídají, zůstávají zahradami neprávem opomíjeny. Asi za nejpřínosnější považuji výsledky tab. 1 na str. 92, tedy spokojenost návštěvníků s danými kategoriemi jako vybavenost expozic, psychika zvířat apod. Zde se jasně ukazuje, že pohled návštěvníka se v konkrétních zahradách může radikálně lišit od pohledu angažovaného odborníka, což si my, pracovníci zoo ani neuvědomujeme a výsledný obraz zahrady tím může trpět. Bylo by velmi zajímavé v některé navazující práci srovnat názory návštěvníků třeba právě na psychologický stav zvířat s objektivně měřitelnými ukazateli, jako četnost stereotypních vzorců chování i koncentrace stresových hormonů. Konečně sama autorka tento rozpor na straně 118 diskutuje.

Jde-li o práci s literaturou a dostupnými zdroji informací, velmi si cením jejího rozsahu a vyhledání i méně dostupných zahraničních zdrojů. Vyskytlo se zde několik nepřesností, například výčet zoo na straně 15 obsahuje jen členy UCSZ (Unie českých a slovenských zoo) a ignoruje i poměrně velká zařízení mimo unii (např. Zoo Tábor), nebo vyjmenované ochránářské kampaně EAZA na str. 37 končí rokem 2005, ačkoliv sama autorka pak na str. 82 jmenuje poslední

kampaně EAZy u popisu Zoo Děčín. Celkově ale hodnotím práci s literaturou jako velmi kvalitní a obsáhlou.

K formální stránce práce nemám výhrady, pokud se týká jazyka, citací, úpravy a dalších záležitostí formálního zpracování. Výhrady mám k některým kratším částem práce, které jsou spíše teoretizováním nedostatečně podepřeným ověřenými fakty. Mluvím především o některých částech kapitoly 2.3. Stinné stránky zoo. Například na oblíbený argument odpůrců zoo o vzdálenostech, které jednotlivé druhy v přírodě denně urazí (viz. strana 47 – sloni jež nachodí 40 mil denně), lze snadno argumentovat v ekologii známou souvislostí velikosti teritoria a úživnosti prostředí – tedy zvíře urazí tím větší vzdálenost, čím chudší je jeho prostředí. Zoo, která z hlediska potravy představuje velmi bohatý zdroj, mívá naopak problém donutit zvířata, aby prostorově využila alespoň stávající výběhy. Stejně tak opakované požadavky na přírodní materiály v enrichmentu zvířat narážejí v praxi na veterinární hledisko a i v zpracovaných programech enrichmentu zvířat se dnes stále častěji vyskytují spíše materiály umělé. Zde se však jedná pouze o dílčí připomínky a náměty k diskusi. Zásadní připomínka k obsahu práce a zároveň jediná otázka je však tato: Proč diplomantka při hodnocení vzdělávací funkce zoo nebere v úvahu vzdělávací programy pro mládež, kterými např. v Zoo Praha projde ročně několik desítek tisíc dětí, z toho specializovanými programy zaměřenými na určité téma cca 10 – 15 000? Diplomantka při hodnocení vzdělávací funkce zůstává v podstatě u vzdělávacích panelů a letáků, které postihují běžné návštěvníky a jejichž omezenou působnost si zoo samy uvědomují. I pro tuto omezenou působnost se zoo zvláště od října do března zaměřují na cílené vzdělávání dětí, které pak informace přenášejí dál na rodiče. Seznamy a náplně vzdělávacích programů jsou dostupné na internetu zoologických zahrad a obecnou informaci by podala i Asociace vzdělávacích pracovníků při UCSZ. Osobně bych za velmi přínosnou považoval právě práci, která by prověřovala účinnost přenosu takových informací ze zoo přes děti do rodin a jejich vliv na smýšlení návštěvníků jako celku. Celkový přínos práce hodnotím jako kladný a každopádně inspirativní. Práci doporučuji k obhajobě. Jedinou otázku k diskusi jsem uvedl výše. Bodové hodnocení navrhuji 16 – 18 a známku VÝBORNĚ.

V Praze 21.1. 2013

RNDR. František Šusta, PhD.